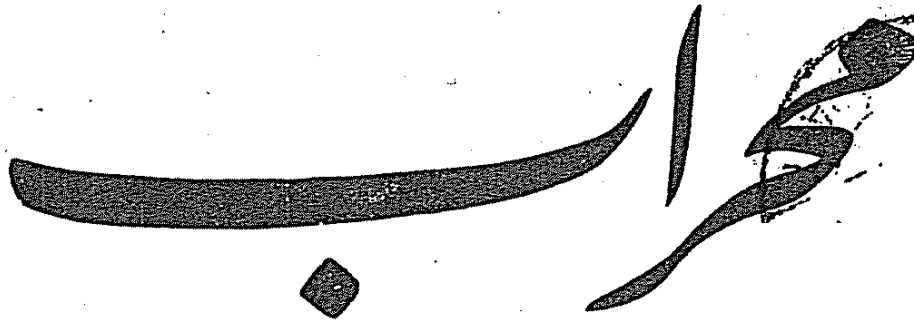

افهوقی ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعه در
شیدیلک اون بش کونده نشر اولونور

مندرجات :

۱۴۹	مدرسه	« مصاحبه »	محمد امین
۱۴۸	نصیر طوسینک (تربیه) تلقیسی	« تربیه وی »	یوسف ضیا
۱۴۶	معدیلک حضورنده	« شعر »	نصیر مازم
۱۴۰	مثل اعلا	« کلامی »	شرف الدین
۱۳۷	ظفرک سری	« ادبی »	محمد صدقی
۱۳۶	سوکیه ، سودایه دائر قطعه لر	« شعر »	شرف ماکم
۱۳۵	شیخ شهاب الدین مقتول سهروردی	« فلسفی »	یوسف ضیا
۱۵۴	آجیلر	« شعر »	قدیر حسین
۱۵۳	تخمیس	« غزل »	حسن عالی
۱۵۰	دونه لر	« تاریخی »	زاده برویه
۱۵۲	حی بن یقظان	« فلسفی »	رشید

ملتك مغروراردولرى اورتەسندە دىكىلەر ك سطرقتى تصديق ايتىردى، كندىنى سىلاملايدى.
 و صوكر «اونلرى» كلىكى يولدن كوندردى...
 بن ظفر ك سىرىنى بومەيب منظرەدن صوكر «آرايىق» واپورىنىك آرقەسندن كىدن.
 كەنكار زەرەلىلەر ك دكزەدە چىزدىكى اىزلردە او قودم.
 ۲ تشرىن اول ۱۳۳۹ چىلغى زادە : محمد صدىقى

فلسفى :

سەروردىنىك حىاتى

[مابعد]

شىخ سەروردىنىك آنا تولدە كى سىياحتى و سىفرلىرى آراسندە نظردىقى جلبايدىن جەتە.
 اونك حكمدارلەرە و حكمدار زادەلەرە حلول ايتىش اولماسىدەر. سلطان صلاح الدىن ايوپنىك،
 اوغلى ملك ظاهر ايله آرالرنده كچن تارىخى وقەرلر بالا آخره شىخك فاجعە قتلى ايله
 نتيجه ك، چكى اچون بوقسمك مطالعه سنى تأخير ايدىيورم. لكن شىخ، ملك ظاهر ك نزدندە
 مظهر اولدىنى رغبت و موقع قدر سلجوق سلطانلرى نزدندەدە حرمت و اعتبار قازانمشدر.
 سلطان قلىچ آرسلانك اوغلارندن محب علم و فضىلت و طبيعت شەربە و فلسفيە يە مالك اولان
 «ناصر الدين بر كيارقشاه» قىلو حصار و نكسار امىرى ايكن شىخ شهاب الدىن كندىسنە
 أنيس و مەلم انتخاب ايدىيور. شىخ، سلطان بر كيارقشاه نزدندە مقبول و مقربىندن اولىيور.
 سلطان، شىخى أنيس خلوت اتخا ايدىيور و او كا پك مقيددر. مولانا شهاب الدىن «پرتو نامه» نى
 بر كيارقشاه نام ھايوننە تأليف ايدىيور [۱] سلطان بو اثرى تدرس ايدىيور و آذربايجان

[۲] بومعلومات، سلجوق تارىخى «الاوامر العلاءيە» دە موجوددر. امىرى افندى كىتبخانە سندنە
 فارسى تارىخلر دفترى «۱» نومرو دە «ذكر اجتماع فرزندان سلطان قلىچ آرسلان بخدمت ركن الدين
 سليمان شاه و تحريص دادن اورا بر قصد سلطان غياث الدين» بحثندەدر. پرتو نامه، الواح عمادىيە
 و ھياكل النور طرزندە فارسجە يازلمش بر اثر فلسفى در ديكرلرندن فرقى اولارق پرتو نامه ك برنجى
 قسمى اصطلاحات فلسفيە يە تخصيص ايدلشدر كتابك مقدمە سندنە اثر ك، سوزندن چىقلا ما يە جقى بر
 كنج محب عرفانك ابرامى اوزرىنە يازلدىنى قيد ايدلدىكى كى «الاوامر العلاءيە» نك و بردىكى بومعلوماتى
 تأييد ايدەك بعض تليخلردە وارددر. «الاوامر العلاءيە» نك اكاى نسخە سى آياضوفىيە كىتبخانە سندنەدر.
 پرتو نامه نك نسخە سى دە فاتح كىتبخانە سندنە سەروردىنىك متعدد فارسى اثرلر نى محتوى قيمتدار بر
 مجموعە دەدر. [نومرو ۵۴۲۶]

آئوده موجود بتون رموز و اشاراته واقف و فلسفه ده ماهر اولیور . نفس علی شفا
بولیور . شیخ ، سلطانہ فلسفه نك اقسامی صورت کلیه ده کوستریور . و سلطان تحقیق
و تعمیق خصوصاً رنده ملکه کسب ایدیور .

شیخی بوندن صوکره قونیه ده کوریورز . بوراده قلیچ آرسلانک شهرت شعار و زیری
« امیر کمال الدین کامیار » ک شیخ سهروردین علوم و فلسفه تحصیل ایتک اوزره تلذ ایتش
اولدینی آکلاشیلیور [۱] امیر کمال الدین بدنأ قوی و قهرمان روحاً ذکی و فیلسوف قدر .
شعر و ادبیانده کی قدرتی ، فلسفه یونانیه ده کی رسوخ ، بلاغت و جواهر عبارته ده کی مهارتی
فوق العاده اولمقله برابر شیخ قدرت علمی سی قارشیسند مهوت قالیور و برجوق زمانلر
شیخ ایله آرالرنده محاوره و مشاعرله وقوعه کلیور . بونلردن بری بورایه نقل ایدلم ،
اوزمانکی وزرات حیاتی کوسترمک اعتباریله ده آریجه اهمیت و اردر .

« للحکیم شهاب الدین السهروردی المقتول

یا صاح أما رأیت شهباً ظهرت ، قد احترقت القلوب ثم استترت
طرفاً طرباً لضوئها حين طرب ، ادرت وتورات وتولت وسرت

للامیر کمال الدین کامیار

یا صاح اما ترى بروقاً ومض ، قد حيرت العقول حين اعترضت
حلت ولحت ولوحت وانقرضت ، لاحت وتلحت وتلحت ومضت »

سهروردینک قونیه ده سلطان قلیچ آرسلان ایله چوق دفعه لر کوروشدیکنده شبهه
یوقدر ذاتاً قلیچ آرسلان و شهزاده لری و اطرافنده کی رجال و وزرا اکثریتله فلسفه یه میال
ایندیلر . اولرنده کی بوتایل ، سهروردینک نظرلرنده مقبول اولمانی موجب اولمشدی .
یعنی سهروردی قونیه سرایلرنده فلسفه اشتیاقی او یاندیرمش و فکرلره فلسفی بر جریان
و تیزمش دکل اوراده بولمش اولدینی جریان یانکشاف ایتدیرمشدر . قلیچ آرسلانک فلسفه یه
فیل ایتمه سی سببیه اعتقادنده بوز و قلق حاصل اولمانی حقه ده کی آنهاملر اولجه تحقیق ایتدیکمز
وجهله سهروردینک اورایه کله سندن اولدر .

[۱] « امیر کمال الدین کامیار را که از اعیان بزرگان دهر و از اکابر سروران عصر بود ؛ ایزد تعالی
بدو بسطی در جسم و علم ارزانی داشته بود در تحصیل اجزای حکمیات فلاسفه از مستفیدان شهاب الدین
حکیم سهروردی بود . » [مذکور اثر]

سهروردی روم سلجوقیلری نزدنده و آناطولده قازانمش اولدینی بو یو کسک موقع شرف واحترامه باقماهرق کندی غایه سی پشنده سیاحته دوام ایدیور تکرار ماردینه واصل اولیور، اوراده یاراننه شامه کیده جکنی سویلیور، کیدر کن یولده حلبه اوغرا یور و حلب امیری سلطان ظاهرک فوق العاده حرمت و محبتنه نائل اولیور. لکن سهروردینک بوصفحه حیاته کچمەدن اول اونک بوسیاحتلری ائناسنده اظهار ایتدیکی بعض غریبه لر واردر که بونلر خلق آراسنده خیلی دیدی قودی بی موجب اولدینی کی شیخک بالذات حیاتی ایله ده علاقه دارد. بوسیله اول او نقطه لره عطف نظر ایده لم.

شیخ سهروردی وسیمیا کرلک [۱]

شیخ سهروردی غالباً مدھش بر مانیاتیزما جیدر. بوندن سکنز یوز سنه اول ایچون مانیاتیزمادن بحث اتمک بلکه غربیدر. لکن واقعدر. اصل غریبی شوکه شیخ کندی کندی ده مانیاتیزه ایدر. عالم مثله موجود اولان جابلقا وهورقلیا کی بلده لری ساعتلرجه مشاهده ایتمش وایچنده کی انسانلری و آنلرک مدینتی برر برر تدقیق ایتشد. و بوکا کندیسی معتقددر. تلقین بنفسه نک بودرجه قدرتی اولدیغه بلکه حیرت ایدیلیر، فقط ایلری ده کورم جکزر که شیخ بعضاً کندنن کچه جک و او ائناده بعض بارقلر اشراق ایده جک، سوزلر ایشیدر جک و الهاملر آلا جقدر. بونلر شیخک فلسفه سنه عائد بحثلردر یوراده، حیاته تعلق ایتدیکی جهتله اونک، باشقه لری اوزرنده کی تلقین قدرتنک نتایجندن وسیمیا حادثه لرندن بحث ایده جکزر مع مافیه بو حادثه لر حقنده مورخلر بمنزک مشاهداتی کندیلرینه کوره در. بر قسمی بونلری سیمیا اولق اوزره قید ایتدیکی حالده دیکر بر قسمی کرامت اولق اوزره قید ایدر آنجق بو حادثه لر متنوعدر و چوغنی کرامت ایله ایضاح ایدیله بیته جک کی کو، و نیمور. بوسیله منلا جامی و امام یافعی مسلککنده اولانلر بالکزر کرامته بکزه یین حادثه لری، برآزده بکزه تهره ک، نقل ایتشلر و دیکر لرینی مسکوت کچمشلردر.

[۱] علم سیمیا، حقه بازلق دیمکدر، یاخود کوز بویا بیجلیق. ایسترسه کز بو کونکی مانیاتیزمای ققط داما اسرارلی برشکلده، علم سیمیا عد ایده ییلیر. بعض ذوات سیمیا ایله الکیما علملرینی بربرینه قاریشدیر یورلر حالبوکه آرا لرنده لفظی برمشابھتدن باشقه هیچ برمناسبت یوقدر. الکیما، بو کونکی کیما علمنک ابتدائ شکلیدر. کیما، سیمیا دن ذکل الکیما دن دوغمشدر. بونلردن باشقه برده علم سیمیا واردر که علائم وجهیه دن معنا چیقارمقی مسئله سنک اسطوره وی شکلیدر.

شمس الدین شهرزوری ایسه ، شیخنک بویله برظن آلتنده قالماسنه اصلاً متحمل دکلدرد .
شیخنک سیمیا بیلدیکی حتمده کی روایت خرافاندر ، دیبور و بو خصوصده شبه تولید
ایده جک هیچ بر حادثه نقل ایتیمور . گرچه سیمیا دینلن شیء ذاتاً خرافاندر لکن بویله
دیوبده کچویرمک اولماز تاریخاً تواتر درجه سنده قوتله نقل ایدیلن بووقایی ایضاح ایتمک
واورتایه آتمق لازمدر .

شیخ بالذات کنیدیسی بونلره سیمیا دیمکدهدر ، سهروردی بی سه ویورساق اونک
قبول ایتدکاریخی بز رد ایتیهلم ، شوخالده شهرزورینک شیخن صدور ایدن وقایی بز
توع کرامت صورتنده ترویج ایتمک ایستهمه سی بی طرفانه برحرکت اولیور . بالخاصه بزه
اک قیمتدار واک موثوق بر تاریخ فلسفه یادکار ایتمش اولان « عیون الانیا » صاحبی ابن ابی
اصیبعه اک زیاده شایان اعتماد بر مورخدر ، اونک سوزلرینی جف القلم انکار ایدمه یز .

ابن ابی اصیبعه سیمیا به متعلق اولان حادثه لری شیخنک معاصر لرندن ، یارانندن نقل
ایتمکدهدر از جمله فیلسوف ابراهیم بن ابی فضلك بالذات بولوندیغی برحادثه بی ینه بالذات
مشارالهدن نقل ایدیورکه بر حادثه نك صحق و بر روایتک مقبولیتی ایچون بوندن آمین
برواسطه اولاماز ابن ابی فضلده زماننده معتبر علمادن وفیلسوف اولمقله معروف بر
ذاتدر . شوخالده سیمیا به متعلق اولان بوواقعهرک مهملرینی بوراده ذکر ایتمک ایجاب ایدره
بونلری ابن ابی اصیبعه نك لسانندن دیکله مک داها ذوقلی اولاجغندن سوزی ابن ابی

اصیبعه به براقیور و عیناً ترجمه ایدیورم : بکا فیلسوف ابراهیم بن ابی فضل بالذات کنیدیسی
نقل ایتدی ، برکون شیخ شهروردی ایله باب فرجک خارچنده بیوک میدانلغه دوغری
کیدییوردق برابریمزده برچوق طلبه و برچوق آرقاداشلر واردی آرامزده سیمیا موضوع
بحث اولدی . شیخ بوسوزلری دیکله یور و برشیی سویله میوردی برآز دها ایلریله مشدک .
شیخ ، شرق طرفنی کوسته ره رک دمشقک بورالری نه کوزلدر دیدی . باقدق ، حقیقه
اوطرفده یوکسک بنالر ، بیوک کمرلر غایت کوزل قادینلر ، آهنگ ، چالغی ، رقص کوزل
صولر ، کوپوکلی نهرلر ، بربرینه کیرمش آغاچلر ، خلاصه اوزمانه قدر کورمه دیکمنز
شیلر کوردک و متحرر قالدق بر ساعت صوکرآینه اسکی حاملزه کلدک فقط بزه او ساعت
حقیقه اولیه برحیات یاشامشز کی اوزون برزمان کلمشدی . ابن ابی فضل بن او حال
ایچنده او قدر مسعود ایدم که ، دیبور ، کنیدیسی کنج یاشده ، شعوریمک شیمیدیکی حالندن
آزاده و سربست بولوندیغی برچاغده ظن ایتشدم .

بو حادثه نك فوق العاده لكی میدانده فقط مسئله نك سړی ده حادثه نك ایچنده در. بچون كز مكه چیتدیله ردی نه دن دولای سیمیا موضوع بحث اولدی دیمك كه شیخدن برشی بگله یورلردی، شیخ هیچ برشی سویله میوردی و سویله بجه حادثه حصوله كلدی. بو حادثه بزه شیخك شام طرفلرنده برچوق مریدی اولدیغی ده كوستر مكدده در كه شایان قیددر. ابن ابی اصیبه شو واقعیه ده نقل اییدیور؛ شیخك اخص تلامذه سندن وعجم فقها سندن برذات بگا نقل ایتدی: بز شیخ شهاب الدین ایله «قابون» یاننده ایدك دمشقندن سفره چیقمشدق بر توركمن یاننده بر بولوك قویون كوردك شیخه، مولانا بوقویونلردن بردانه سنی یمك آرزو اییدیورز ديدك. شیخ بنده اون درهم (كوموش پاره) وار، بونی آلك؛ كندیکز ایچون بر رأس قویون آلیرسكز! جوابی ویردی. توركمن اوراده ایدی بر رأس صاتون آلدق و یورودك آرقادن بریسی یتیشدی بوقویونی اعاده ایدیکز داها كوچكنی ویره جكز زیرا بو آلدیغكز قویون سزك ویردیکكز بارادن زیاده ایدر دیدی و آرامزده مناقشه باشلادی. شیخ كورولتویی ایشیدبجه بزه، سز قویونی آلوب كیدك بن قالیر اونی راضی ایدرم دیدی بز كیتك، شیخ قالدی اونكه كوروشیوردی، شیخ بزم اوزاقلاشدیغمزى كورونجه بزه دوغری پورومكه باشلادی، توركمن آرقادن باغیرارق شیخی تعقیبه باشلادی شیخ هیچ التفات ایتیمور و هیچ برسوز سویله میوردی، بوندن حدتله ن توركمن بی براقیورده بزه قاجیورسك دیهرك شیخك صول قولندن یاقالادی وچكدی برده شیخك قولى اوموزندن قوپوبده توركمنك آلدده قالمایین می؟ قانلر آقیور و توركمن بهت و حیرت ایچنده... نهایت توركمن قولى آتدی و قاجدی. شیخ ده صاغ ایله برده کینی آلوب بزه دوغری گلكه دوام ایتدی. شیخ یانمزه كلنجه صاغ آلدده آنجق بر مندیل واردی. [۴]

بو حادثه ده رؤیت عايد بر فوق العادلك عرض ایتمكدده در و بونلر شیخك شام طرفلرنده خیلی مدت اقامت ایتدیکنی ده كوستر مكدده در. لکن بو حادثه ده غیر اخلاقی بر نقطه وار. بونده قویونی جبراً آلق کبی برشی حس ایدیلیور كه شیخك حیات خصوصیه سی حقنده آلدده موجود اولان معلومات صحیحه ایله قابل و فیک دکلدر احتمال كه بو وقعه شرعه و اخلاقه اویدور یا لیلیر چونكه چویان بدرجه یه قدر حقسزدر لکن زهد و تقوا ادرلرینه بویه حاللر نه درجه یه قدر یاقیشیر، مسئله بوراده در. تاریخك مرحمتسز، قانی عقیقلری بزه

بوکی وثیقه‌لری ویردیکی زمان مثلاً سهروردینک مظنه‌دن اولدیغنی دوش-زمنیور . او ، وقایعی تثبیت ایدر وزه شیخک یالکیز مسلك اشراقیسنی دکل باشقه برجه‌سنی ده مطالعه ایتمک فرصتی ویرر . زیر ابرجه‌تله چیرکین اولان برحرکت دیگر برجه‌تدن حائز قیمت واهمیت اولور . بو حاده سهروردینک ظهور ایدن حادثاتک اک مشهوری واک متواتری در بونی امام یافعی تاریخنده و منلا جامی تفخاندنه [۱] ذکر ایتدیکی کبی بالجمله مورخلر بونده اتفاق ایدیورلر . شهرزوری شیخک سیمیا بیلدیکنی انکار ایتدیکی زمان بو حاده‌دن قوشقولا نامشدی .

یوسف ضیا

تاریخی

دوئمه‌لر

بو آرائق اورتیه آیلان وجراندیومییه انتقال ایدن دوئمه‌لر مسئله‌سی حقنده بر فکری اجمالی ویرمک اوزره جغرافیا و تاریخک مشترکاً تدقیق و حادثات تاریخیه‌نک جغرافیا و امیلله اولان مناسباتی نقطه نظرندن ایضاحی ایچون صوک زمانلرده تشکل ایدن مکتبک اک مهم آثارندن بولنان وژان برون jean Brunhes ایله قامیل والو Camillé Vallaux طرفلرندن تألیف قلنمش اولان و ۱۹۲۱ تاریخنده انتشار ایدن «تاریخک جغرافیایی» نام کتابک ملیتلره عائد فضلک ۵۹۴ نجی صحیفه‌سندن اعتباراً دوئمه‌لره عائد اوچ صحیفه‌بی عیناً ترجمه‌سنی نقل ایدیورز :

«دوئمه‌لردن یعنی اسلامه اهتدا ایتمش سلانیک یهودیلری اولان بو زمره‌دن بر آردا ده‌ها اوزونجه بحث ایتمک ایجاب ایدر . بو سلانیک یهودی زمره‌سی تقریباً اون بیک کشیدن مرکب بولنمقده و سلانیکک مجموع نفوسنی تشکیل ایدن یوز التمش بیک کشی‌یه نسبتاً مهم بر مقدار تشکیل ایتمکده در .

[۱] چارشانباده‌کی مراد افندی کتبخانه‌سنده نفحات الانسک غایت نفیس بر نسخه‌سی واردور . بواثرده شیخ سهروردینک ترجمه‌حالی منلاجامینک خط‌دستقله یازلمشدر سیمیا به متعلق اولان بو واقعه‌بی منلا جامی افاده ایدرکن : «حکایت کنندکه روزی باجماعتی از دمشق برون آمد برمه کوسفندر رسیدند . دیورکه بوصورتله وقعه تحریف ایدلش اولیور ابن ابی اصیبه بو وقعه‌بی علمی بر اصول ایله افاده ایتمش ایکن اونی سهروردینک کرامتی جهتی الترام ایدلرینه اصولی بر صورتده تنقید ایتلی ایدیلر جالبوکه مپی سکوت ایتمش و بو بر حکایه‌در دیمشدر در